

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Wydział Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu
Katedra Jazzu

Marek Kądziała

Kształtowanie indywidualnego języka improwizacji i kompozycji w kontekście głównych nurtów nowoczesnego jazzu

Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem, dr. hab.
Piotra Wojtasika, Profesora AM

OPIS PRACY

Tematem badań, których efektem jest niniejsza praca, uczyniłem fragment tego, co jako praktykujący instrumentalista uważam za szczególnie godne uwagi w kontekście ściśle gitarowym jak i szerszym muzycznym. Jako muzyk jestem między innymi stylistycznie związany ze współczesną muzyką *free* oraz z muzyką improwizowaną. Jednak mój sposób gry w sensie interpretacji improwizacji, a przed wszystkim podejścia do rytmu, jest zdecydowanie bardziej osadzony w tradycji jazzowej niż tej, którą można byłoby zakwalifikować jako muzykę improwizowaną. Z drugiej zaś strony muzyka, którą uprawiam, jest zbyt różnorodna, by bezdyskusyjnie uznać ją za jazz *stricte*, chociaż przez wielu za taki jest uważana.

Jako odniesienie w moich rozważaniach o muzyce wykorzystuję definicję kompozycji autorstwa Bogusława Schaeffera, polskiego twórcy i teoretyka muzyki. Pojęcia-klucze, które moim rozważaniom o muzyce cały czas towarzyszą to improwizacja, kreatywność i innowacja w kontekście jazzu.

Praca podzielona jest na dwie części. Pierwsza stanowi konwencjonalne wprowadzenie historyczne do tematu. Prezentuję etapy rozwoju gatunku, przywołuję kluczowych przedstawicieli poszczególnych stylów w jazzie. Na tym tle omawiam narodziny gitarystyki jazzowej i jej przemiany w ciągu dekad. Przypominam kluczowych twórców, dzięki którym wybrany przeze mnie instrument w jazzie zaistniał i umacniał swoje miejsce. Osobno przypominam zagadnienie takie jak *fusion jazz* oraz dokonania ważnych innowatorów języka jazzowego.

Trzy krótkie fragmenty poświęcam prezentacji jazzu współczesnego w Stanach Zjednoczonych, Europie oraz Polsce. Wyróżniam w tym ważnych twórców i ośrodki jazzu

w Europie. Nazwy stylów jazzu, podobnie jak nazwy stylów w innych sztukach, krzepną w momencie, kiedy ich rozwój jest zakończony. Wyraźny obraz widoczny jest dopiero z perspektywy lat, na tle „nowej” współczesności obserwatorów. Określenia zjawisk zachodzących we współczesnym jazzie, będących przejawem intensywnego rozwoju, funkcjonują dziś przede wszystkim w żargonie środowiskowym. Dotyczy to także dziedziny, którą uprawiam.

To tłumaczy, dlaczego nie posiada ona jeszcze ugruntowanej, precyzyjnej nazwy. Być może środowiskowe określenia, jakimi dziś się posługujemy, znajdą swoje miejsce w historii jazzu za kilka dekad, jako usankcjonowane przez naukowe autorytety pojęcia.

W niniejszej pracy nie podejmuję się definiowania jazzu w kategoriach teoretycznych. Wykorzystuję pojęcie „jazz” jako dominujący kontekst w pogłębionej analizie muzykologicznej dzieła zaprezentowanego, będącego praktyczną częścią niniejszego doktoratu, noszącego tytuł „Double Trio”. Dzieło to stanowi przykład eklektyzmu i/ lub synkretyzmu we współczesnym jazzie.

Nagranie zostało zarejestrowane w styczniu 2018 roku w łódzkim studiu nagraniowym Soyuz. Nagranie, mix i mastering Kamil Łazikowski Soyuz Studio. TRIO I Tomasz Dąbrowski (trąbka, microKORG) Marek Kądziela (gitara, elektroniczne efekty brzmieniowe), Kasper Tom Christiansen (perkusja) biorą udział w utworach „Hollyn the goat”, „Laagan in the crawler”, „Hunger Attack!” TRIO II Marek Kądziela, Jacek Mazurkiewicz (kontrabas, elektroniczne przetwarzanie perkusji i kontrabasu), Krzysztof Szmańda (perkusja).

Część analityczna zawiera szczegółową muzykologiczną analizę 6 utworów, składających się na zaprezentowane w ramach pracy dzieło. Są to: „Xiamin”, „Laggan in the crawler” „Misjo”, „Hollyn the goat”, „Natarcz” „Hunger Attack!”

Każdy utwór opisywany jest z uwzględnieniem występujących w nim elementów dzieła muzycznego. Udzielam odpowiedzi w zakresie zaistniałych na nagraniu twórczych przetworzeń tych konwencjonalnych elementów muzycznych. Szczegółowo przyglądam się problemom formy w kontekście kompozycji jak również improwizacji. Analizowana muzyka jest muzyką, w której kreatywny i szeroki kontekst improwizacji jest zagadnieniem kluczowym. Przyglądam się różnorodnej roli gitary oraz przedstawiam szczegółową analizę obecnego w partiach gitary stylu gry i języka improwizacji, rozbierając ten język niejako na czynniki pierwsze.

Elementem organicznym zawartych kompozycji jest wykorzystanie efektów dźwiękowych i elektronicznych na równi z elementami muzycznymi tradycyjnie rozumianymi. Rozwijam w ten sposób pojęcie sonoryzmu, dodając do jego definicji wytwarzanie dźwięków z konwencjonalnych instrumentów innowacyjnymi metodami. Szerokie zastosowanie kompozycyjno-wykonawcze zajmują w moim dziele, a zarazem opisach, efekty analogowego i elektronicznego przetwarzania dźwięku.

Dodatkowo na końcu pracy umieszczam mały słownik pojęć związanych z omawianym tematem pracy. Obejmuje on dwie kategorie: elementy muzyczne oraz elektroniczne i analogowe efekty dźwiękowe. Wszystkie te pojęcia znalazły zastosowanie w części analitycznej, a opisane efekty zostały wykorzystane w procesie powstawania dzieła „Double Trio”.